

Այունյաց երկիր

Գինը 100 դրամ:

ՀԱՄԱԹ 15 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2013 թ. № 16 (289)

www.syuniacyerkir.am

Ծուռ փեղր
չի՛ դըրըստի
ռանդան...

ՍԱՅԱԹ ԵՎ Ա

Սյունիքի հերթական մարզպետի մեր պարկերացրած տեսակը

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Ո՛վ պետք է լինի Սյունիքի հերթական մարզպետը, ի՛նչ հատկանիշների ու արժանիքների կրող պիտի լինի նա, - այս օրերին Սյունիքում ամենաշատ քննարկվող հարցն է դա: Եվ, բնականաբար, հնչում են ամենաբարձր կարծիքներ, ապագա մարզպետից ակնկալվում փարաբնույթ որակներ:

Բազմաթիվ մարդիկ, ում հետ շփվում ենք Մեղրիում եւ Կապանում, Գորիսում եւ Սիսիանում, այնուամենայնիվ, յուրօրինակ պատկերացում ունեն խնդրի վերաբերյալ՝ նկատի ունենալով հատկապես հայաստանյան նոր իրողությունները եւ Սյունիքում ստեղծված նոր իրավիճակը: Ունենդիր հասարակական կարծիքին՝ գտնում ենք՝ նախ պետք է կարելու վե՛ն ապագա մարզպետին ներկայացվող չափանիշները, որից հետո, ըստ էության, կոնկրետ թեկնածուի փնտրտուքը թերեւս ավելի ոլորտին դառնա:

Մեր պատկերացումներն ու մոտեցումները ներկայացնելուց առաջ՝ մի նկատառում: Երեւանաբնակ մի քանի այլուների այս օրերին տարբեր ձեւերով հիշել են տալիս իրենց գոյության մասին, հայտարարություններ տարածում, թե իբր իրենք չեն կամենում (իրաժարվում են) զբաղեցնել Սյունիքի մարզպետի աթոռը: Ի գիտություն այդ մարդկանց՝ պետք չէ այդքան անհամեստ ու անպարկեշտ գտնվել, մարզպետ դառնալուց հրաժարվել կարելի է միայն այն դեպքում, երբ պաշտոնական առաջարկ են ստացած լինում: Թե չէ՝ ստիպում եք մեզ հիշել աղվեսի դնչի ու խաղողի մասին հայտնի առածը:

Այնուհետեւ, Սյունիքի մարզպետարանի ներկայիս պատասխանատուներից որեւէ մեկին մարզպետ նշանակելու հարցում վերապահումներ անելու հիմնավոր պատճառներ կան, ինչը պետք է նկատի ունենալ: Ավելին, նոր մարզպետի նշանակումից հետո պետք է քննարկել մարզպետարանի պատասխանատուների (մարզպետի տեղակալներ, աշխատակազմի, վարչությունների, բաժնիների ղեկավարներ) հետագա պաշտոնավարման նպատակահարմարությունը, եթե

մինչ այդ նրանք իրաժարականի դիմում ներկայացրած չլինեն սեփական հայեցողությամբ: Նախ՝ իրավիճակի համար նաեւ նրանք են պատասխանատու, երկրորդ՝ չենք հիշում գոնե մեկ դեպք, որ մարզպետարանի պատասխանատուները երբեք են որեւէ սկզբունքային հարցում սեփական կարծիք հայտնած լինեն: Եվ նրանցից ոմանք, ոչ պատահաբար, տարիներ շարունակ մեզանում ընկալվել եւ ընկալվում են իբրեւ անդիմության դասական օրինակ:

Առհասարակ մարզպետարանի ներկայիս կառուցվածքն ու աշխատակազմն օպտիմալացման ստույգ մարտահրավերի առաջ են կանգնած: Կավե ոտքերով այդ հսկան, ինչպիսին մարզպետարանն է, ներկա կերպով շատ վաղուց այլեւս պետք չէ Սյունիքին: Իսկ տարիներով

մարզպետարանի կաբինետներում թաքնված եւ իրենց գետնաբար լյաւնք անցկացնող շատ չինովնիկներ անծեռնահասության եւ նեխության յուրօրինակ մոնումենտ են դարձել մեզանում:

Խնդրո առարկայի շուրջ Սյունիքում կեղծ հարցախույզների հարսանիք է սկսվել: Որոշ մարդիկ փորձում են այդպէս հիշեցնել իրենց մասին: Հարցախույզները գուցե եւ շուրուփի տպավորություն չթողնեն, եթե նրանք՝ նաեւ Մեղրու ու Սիսիանի բնակչության անուհից հանդես եկող, խոսելուց առաջ գոնե մեկ մեզանք բարեհաճեին այցելել այդ շրջաններ ու հանդիպեին մարդկանց:

Չունիքների աշխուժացումն էլ բնական պիտի համարել, մանավանդ որ դա անհրաժեշտ է **Շարունակությունը՝ էջ 2**

Ձեռքը հեղ քաշիք Մեղրու վրայից

ՏԱՐԱՇԵԱՅԻՆ ԲԱՐԱԲԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Վերջին օրերին Մեղրիում տեղի ունեցող իրադարձությունների ընթացքում ավելի շատ ենք լսում մեղրեցիների՝ Հայաստանի կառավարությանն ուղղված նման կոչի եւ հորդորի (վերնագրում արտացոլված): Մեղրիում մարդկանց տրամադրություններն ավելի արմատական դարձան այն բանից հետո, երբ պարզ դարձավ, որ իշխանությունները մտադիր են այնտեղ շահագործել եւս 14 համքավայր:

Մայիսի 29-ից Մեղրիում ստորագրահավաք է կազմակերպել «Կայուն զարգացում» հասարակական կազմակերպությունը: Մեղրեցիներին հղած ուղերձում ՀԿ-ն նշում է. «Հարգելի հայրենակից, հավանաբար տեղեկացված եք Մեղրու տարածաշրջանում իրականացվող հանքերի երկրաբանահետախուզական ինտենսիվ աշխատանքների մասին: Այս գործընթացներում հաշվի չի առնվել Մեղրի համայնքի բնակչության դիրքորոշումը եւ հասարակության լայն շրջանների համար այն քննարկման առարկա է դարձել: «Կայուն զարգացում» ՀԿ-ն նախաձեռնել է ստորագրահավաք, վերոնշյալ հարցերի վերաբերյալ Մեղրի համայնքի բնակչության դիրքորոշումը կառավարությանը եւ ՀՀ Ազգային ժողովին ներկայացնելու նպատակով: Ստորագրահավաքին կարող են մասնակցել Մեղրի համայնքի՝ 18 տարին բոլորած բնակիչները, ովքեր իրենց դիրքորոշումը կարող են ներկայացնել համապատասխան նշում կատարելով՝ կողմ, դեմ, ձեռնադաշտ այլուհանդերձում»:

Ստորագրահավաքին մասնակցել է 2398 հոգի, որից 2382 հոգի դեմ է արտահայտվել Մեղրու տարածաշրջանում հանքերի երկրաբանահետախուզական աշխատանքներին եւ նոր հանքավայրերի հավանական շահագործմանը: 5 հոգի կողմ է արտահայտվել այդ աշխատանքները շարունակելուն, 11 հոգի՝ ձեռնադաշտ:

Ստորագրահավաքի արդյունքների հիման վրա ՀՀ վարչապետին նամակ է հղել «Կայուն զարգացում» ՀԿ-ի նախագահ Արմեն Փարսադանյանը (տես՝ էջ 2):

ՎԱՅՐԱՍ ՕՐԲԵԼՅԱՆ

Սյունյաց թեմը՝ հոգեւոր օրրան...

Հարցազրույց Սյունյաց թեմի առաջնորդական տեղապահ Տեր Մակար վարդապետ Հակոբյանի հետ

ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

— Հայր սուրբ, նախքան մեր հիմնական հարցերին անդրադառնալը, կուզեի անձամբ Ձեզանից լսել վերջերս համացանցում հայտնված ոչ այնքան պատվաբեր հրապարակման մասին, որն անմիջականորեն վարկաբեկում էր Սյունյաց թեմի առաջնորդարանի գործունեությունը: Ձեր կարծիքը՝ նման թյուրիմացությունների մասին:

— Տավոք արտի, շատ հաճախակի եկեղեցին կամ եկեղեցականը ենթարկվում են անեմատարբեր զրպարտանքների: Բացառություն չէր նաեւ Սյունյաց թեմին վերջերս վերագրված հերյուրանքը, որը մեծ զայրույթ առաջ բերեց մեր ժողովրդի սրտում: Հավելեմք, որ հիշյալ հոդվածն ամբողջությամբ հերյուրանք է: Փաստն, որ հոդվածագիրն արդեն ներողություն է խնդրել մեզանից՝ թյուր տեղեկություններ հրապարակելու համար: Որպեսզի ասելիքս փաստերով հիմնավորեմ, մեջ կբերեմ Մխիթար Գոչի «Դատաստանագրքի» 37-

րդ գլխից հատված. «Կարգեցին առաքյալները եւ դրեցին հաստատության եկեղեցու մեջ, թե ոչ ոք երբեք չանարգի, չանգոսնի եւ չարհամարիի քահանային: Նա, ով քահանային է անարգում, իմանա, որ Աստուծոն է անարգում, որովհետեւ քահանան սպասավոր է ձեզ բարու համար եւ հաշիվ է տալու ձեր հոգիների փոխարեն, չէ որ գրված է. «Քո ժողովրդի իշխանին մի բանբասիր (Առաքելական կանոններ, 25)»: Եվ այս մարդիկ, ովքեր որ անարգում են քահանային, աստվածամարգ են, որի մասին նշված է նաեւ Սուրբ Գրքում. «Ով ձեզ է անարգում, Ինձ է անարգում (Ղուկաս, Ժ16)»:

— Հայր սուրբ, Ձեր պատմական անդրադարձը՝ Հայ առաքելական եկեղեցու, մասնավորապես՝ Սյունյաց թեմի ծագման, կատարած առաքելության եւ կառուցվածքային փոփոխությունների մասին: Տաթևի վանքը դարեր շարունակ եղել է Սյունյաց թեմի կենտրոն, առաջնորդարան: Արդյոք, առաջնորդարանն այսօր տեղափոխվելով Գորիսի Սբ Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցի, դրանով փոքր-ինչ չի՞ նսեմացել Տաթևի վանքի դերը:

— Հայոց առաքելական սուրբ եկեղեցին հաստատվել է մեր Տիրոջ՝ Հիսուս Քրիստոսի եւ նրա երկու առաքյալի՝ Թադեոսի եւ Բարդուղիմեոսի կողմից: 301թ. մեր հավատքի հայր սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ ջանքերով Հայաստանում քրիստոնեությունն ընդունվեց որպես պետական կրոն, իսկ Հայոց հայրապետության կենտրոնը հռչակվեց **Շարունակությունը՝ էջ 4**

Ի ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ստեղծագործելու ձիրքով օժտված շատ անհատներ են մեր թերթում տպագրվելու մտադրությամբ վերջերս մեզ ներկայացնում իրենց բանաստեղծություններն ու արձակ գործերը՝ «Սյունյաց երկիր» թերթի խմբագրությանը կից գեղարվեստական խորհուրդ ենք ստեղծել, որպեսզի խմբագրությունը, խորհրդակցելով գեղխորհրդի անդամների հետ, կարողանա ներկայացվող ստեղծագործություններին տպագրության արժանի լինելու վերաբերյալ հստակ որոշումներ կայացնել:

Գեղխորհուրդը կգործի Հայաստանի գրողների միության անդամ, բանաստեղծ Տիգրան Գրիգորյանի նախագահությամբ: Հեռախոս՝ 099922122:

Տիգրան Գրիգորյանի կենսագրությունը՝ «Սյունյաց երկիր» 2013թ. հունվարի 16-ի համարում:

ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Գորիս, Սյունյաց թեմի առաջնորդարան

Առաքելական եկեղեցուն եւ համապատասխանում տվյալ եկեղեցու նկարագրին, արտաքին վայելչագեղությանը:

Տաթևի վանքի վերականգնողական աշխատանքների մասին. ինչպիսի՞ն է այս պահին ընթացքը:

– Այսօր շատ ու շատ վայրերում կան եկեղեցիներ, որոնք կարիք ունեն վերանորոգման, սակայն հենց թողած՝ կառուցվում են նորերը: Կան նոր քաղաքներ, գյուղեր, որոնք չունեն եկեղեցիներ: Գովելի է, որ մասնավորապես կառուցվում են աղոթքի տներ: Սակայն, այն քաղաքներում կան գյուղերում, որտեղ մենք ունենք եկեղեցիներ կամ վանքեր, ամեն ինչ անում ենք, որպեսզի տեղի եկեղեցիները վերակառուցվեն, վերածովեն, ստանան իրենց նախկին տեսքը: Վերականգնման աշխատանքները Մայր Աթոռը վստահում է միայն հատուկ մասնագետների: Այլ խնդիր է, որ երբեմն այն կարող է որևէ մեկին նորածել, տվյալ եկեղեցուն ոչ այնքան համահունչ թվալ, կամ, ասենք, պարզապես՝ դուր չգալ սրբատաշ քարը, որից մեր ժամանակներում հեշտ չէ խուսափել: Ինչ վերաբերում է Տաթևի վանքի վերականգնողական աշխատանքներին, ասեմ, որ այդ բոլոր աշխատանքները գլխավորում է Ամենայն Հայոց Հայրապետը, եւ ներկայումս աշխատանքներ են տարվում տեղանքի ուսումնասիրության ու նախագծային աշխատանքների առումով: Միայն դրանից հետո սկսվելու են շինարարական աշխատանքները: Միայն է այն մտայնությունը, որ պատահական մեկի կողմից կառուցված եկեղեցուն արդյո՞ք Աստված է բնակվում: Ասեմ, որ եկեղեցի կառուցելու խնդրում անձի սահմանափակում գոյություն չունի, ցանկացած մարդ՝ լինի անմեղ, թե՛ մեղավոր, իրավունք ունի կառուցել եկեղեցի: Դա Աստծո գործ է եւ Աստծո կամը եւ Աստծո որոշելիք: Ոչ ոք իրավասու չէ Աստծո փոխարեն դատելու մեկին: Եկեղեցի կառուցելն էլ չարիք չէ, այլ սրբություն, նաեւ պետականացնություն: Ինչպես ասում է Սուրբ Գրիգոր Տաթևացին՝ «Մարդ, եթե խաչքար է կառուցում, ապա փրկում է իր եւ իր ազգակիցների հոգին», ապա առավել եւս եթե մարդ եկեղեցի է կառուցում, ապա վստահ եղեք, որ Աստված կարծանացնի ման մարդուն եւ իր ազգակիցներին իր մեծ ողորմությամբ, որովհետեւ Աստված սեր է եւ միշտ ուրախանում է մեղավորի դարձով:

– Հայր Սուրբ, երբեմն եկեղեցիների մոտ տեղադրված տեղեկատու վահանակներն այցելուին ապավողմորոշող պատմական սխալներ են պարունակում...

– Դա սուկ մարդկային գործն է պարունակում. երեւի դա բացառություն է եղել: Սակայն, ամհերքելի է այն փաստը, որ նպատակը բարի է, որով փորձ է արվում հանրությանը դուրս-ինչ իրազեկելու պատմության ինչ-ինչ դրվագների մասին: Բայց, իհարկե, ամենափոքր վրիպումն անգամ ամենեւին արդարացված չէ, եւ մեր քահանայները պետք է ավելի ուշադիր հետեւեն, որպեսզի այդ աշխատանքը ճիշտ եւ անբերի իրականացնեն:

– Հայր սուրբ, ո՞րն է այսօր Առաքելական եկեղեցու պետական առաքելությունը. կանգնել ժողովրդի, որն իշխանությունների աշխատանքից դժգոհ է, թե՛ իշխանությունների կողմից:

– Նախ ասեմ, որ իշխանությունն ու ժողովուրդը դա մեր պետությունն է, եւ եկեղեցին

Սյունյաց թեմը՝ հոգեւոր օրրան...

Հարցազրույց Սյունյաց թեմի առաջնորդական տեղապահ Տեր Մակար վարդապետ Հակոբյանի հետ

Սկիզբ՝ էջ 1

Վեց Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինը, որովհետեւ այդ վայրում իջավ Տե՛րը՝ նույն վայրում մատնանշելով տաճարի կառուցման տեղը եւ ձեւը: Ինչպես վկայում է մեր Սուրբ վարդապետ Եղիշեն, «Մեր Հայրը Սուրբ ավետարանն է, Մայրը մեր՝ Առաքելական Սուրբ եկեղեցին»: Քանզի մեր հայրերը վկայակոչել են այս ամենը, մենք պարտավոր ենք այդ ամենը որպես սրբություն պահելու եւ պահպանելու: Այդ մասին հստակ հրահանգում է Սուրբ Գրիգը. «Որոյակ իմ, Հորդ խրատը լսիր ու Մորդ օրենքը մի մերժիր (Առակաց գիրք 1:8)»: Ովքեր հրաժարվում են Սուրբ եկեղեցուց, կարծանան մեծ անծծքի: Որպեսզի խոսքերս առավել համոզիչ լինեն, մեջ ենք բերում նաեւ Սուրբ Գրիգի հետեւյալ հատվածը. «Այն աչքը, որ իր Հորը կծաղի եւ իր Մորը հնազանդվելը կանարգի, ծորերի ազաւմները պետք է փորեն ու արծիվների ծագերը պետք է ուտեն (Առակաց գիրք, 30:17)»:

Հայոց եկեղեցին դարերի ընթացքում, Սուրբ Հոգու թելադրանքով, ձեռք է բերել իր կառուցվածքային առանձնահատկությունները: Հոգեւոր կենտրոնն է Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինը, որտեղից ղեկավարվում եւ առաջնորդվում է: Մեր հոգեւոր կենտրոնը բաղկացած է թեմերից, վանքերից, վանական համալիրներից: Հայոց եկեղեցու գլուխ կանգնած է Ամենայն Հայոց Հայրապետը: Թեմերը ղեկավարվում են թեմական առաջնորդների կողմից, իսկ համապատասխան ստորաբաժանումները (վանքեր, քաղաքներ, գյուղեր)՝ կուսակրոն կամ անուսնացյալ քահանաների կողմից: Այդ թեմերից մեկը Սյունյաց հիմնավոր թեմն է, որը հաստատվել է Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի կողմից: Նշենք, որ Սյունյաց թեմը վեր է ածվել մետրոպոլիտության Սուրբ Ներսես Մեծ Հայրապետի օրոք: Սակայն, Սյունյաց թեմը բավա-

ՍՅՏԵՐՍ

Տեր Մակար վարդապետ Հակոբյանը ծնվել է 1979թ. հուլիսի 23-ին Շիրակի մարզի Գյումրի քաղաքում՝ քահանայի ընտանիքում: 1986-1994թթ. սովորել է Գյումրու Պ. Դուրյանի անվան N28 միջնակարգ դպրոցում: Զուգահեռ հաճախել է Գյումրու Կարա Մուրզայի անվան N6 երաժշտական դպրոց՝ ուսանելով ջութակի բաժնում: 1988թ. դեկտեմբերի 10-ից ծառայել է Գյումրու Սբ Աստվածածին եկեղեցուն: 1994-1997թթ. սովորել է Շիրակի թեմի հոգեւոր ընծայարանում: 1997-2003թթ. ուսանել է Էջմիածնի Գեորգյան հոգեւոր ճեմարանում: 2003թ. Սբ Ստեփանոս Նախավկայի տոնին ձեռնադրվել է սարկավագ՝ ձեռամբ Գերաշնորհ Տեր Ներսես արքեպիսկոպոս Պոզապայանի: 2003-2004թթ. ծառայության է անցել Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի թանգարանային բաժնում: 2004թ. պաշտպանել է ատենախոսություն՝ «Մխիթար Գոշ. «Գիրք դատաստանի»» խորագրով: Նույն թվականի մայիսի 2-ին Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում ձեռնադրվել է կուսակրոն քահանա՝ ձեռամբ Տեր Աբրահամ եպիսկոպոս Սկրտչյանի: Այս աշխատանքի է անցել որպես Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի Սկրտչյանի տեսուչ: Այնուհետ Վեհափառ Հայրապետի օրհնությամբ նշանակվել է Տաթևի Նոյեմբերյանի շրջանի հոգեւոր հովիվ: 2005թ. որպես վանահայր ծառայության է անցել նույն թեմի ենթակայության ներքո գործող Գոշավանքում: 2006թ. Վեհափառ Հայրապետի օրհնությամբ նշանակվել է Էջմիածնի Սբ Գայանե վանքի վանահայր: 2011թվականից ցայսօր Վեհափառ Հայրապետի օրհնությամբ եւ բարձր տօնօրհնությամբ իր հոգեւոր ծառայությունն է բերում Սյունյաց թեմում՝ որպես Առաջնորդական տեղապահ:

է նոր առաջնորդարանին:

– Հայր Սուրբ, բոլորս գիտենք, թե ինչպիսի մեծ սրբապղծություն է եկեղեցիներից զոդություն, կամ, այսպես ասած, գանձագողություն կատարելը: Ինչպե՞ս են այսօր պահպանվում եկեղեցիները գանձագողների արշավանքից, եւ ինչպիսի՞ պատիժներ են նախատեսված նման դեպքերում: Մենք ունենք նաեւ խաչքարերի տեղահանության դեպքեր. ե՞րբ են դրանք արդարացված եւ երբ՝ ոչ:

– Կիսելով Ձեր մտահոգությունը, ասեմ, որ, այո, այսօր էլ, ցավոք, կան գանձագողեր, կա խաչքարերի տեղահանության խնդիր եւ այլն: Այս առթիվ, կուզեի մեջ բերել հատված «Դատաստանագրքից». «Երբ եկեղեցուց զոդացված է, կորել է կամ վաճառվել եւ չի լինում հետ վերադարձնել, մեկի փոխարեն հինգը հատուցվի, իսկ եթե կորած լինի՝ մեկի կրկնակին: Եվ ապաշխարություն սահմանվի տվյալ հոգեւորականի կողմից գանձագողին», որովհետեւ նրա արարքը համարժեք է սրբապղծության:

Ժամանակին հայոց ազգն ունեցել է 2 դատարան՝ հոգեւոր եւ աշխարհիկ: Այդ մասին վկայում են մեր Կանոնագրքերը եւ Դատաստանագրքերը: Եվ մասնորինակ խնդիրները քննվել են եկեղեցական դատարաններում եւ համապատասխան ապաշխարության կարգ է սահմանվել նմանօրինակ մարդկանց ամռնություններ: Ինչ վերաբերում է եկեղեցուն, խաչին եւ ընդհանրապես հոգեւոր կյանքին, դրա պատասխանատուն հոգեւորականն է: Եվ եթե խաչքար կամ որեւիցե այլ սրբություն է տեղափոխվում, դա պետք է լինի միմիայն Ամենայն Հայոց Հայրապետի օրհնությամբ, այդ թվում՝ եկեղեցիների վերաբացում, վերածում եւ այլն: Իսկ եթե այդ օրհնությունը չկա, խաչքարի տեղահանությունը երբեք արդարացված չէ: Այն միանշանակ համարվում է գողություն:

– Հայր Սուրբ, ինչպե՞ս եք վերաբերվում այսօրվա եկեղեցաշինությանը: Արդյո՞ք բոլոր նորակառույց եկեղեցիներում (մասնավոր, երբ կառույցի պատվիրատուն հաճախ ոչ այնքան բարի նկարագիր է ունենում) կարող է բնակվել Աստված... Եկեղեցիների վերականգնումը /ռեստավրացիա/ միշտ է, որ գոհացնում է Հայ

